

Een gift ter ere van een geniaal verzamelaar

Toen de familie Jacobs van Merlen het schilderij ‘De Kruisdraging’ aan de Koning Boudewijnstichting schonk, drukte ze de wens uit dat het werk zou worden tentoongesteld in het Museum Mayer van den Bergh, een juweeltje ter nagedachtenis van een verzamelaar die veel te vroeg overleed.

Dit kleine, Antwerpse museum is welbekend bij kenners van Breughel de Oude, van wie het apocalyptische werk ‘Dulle Griet’ het hoogtepunt is van de collectie. De Antwerpse verzamelaar Fritz Mayer van den Bergh (1858-1901) stopte al snel met zijn rechtenstudie in Gent om zich op een ware schattenjacht doorheen Europa te begeven. Gepassioneerd door kunst uit de Lage Landen van de 14de, 15de en 16de eeuw kocht hij zonder ophouden schilderijen aan, maar ook beeldhouwwerken, wandtapijten en religieuze werken uit die artistiek rijke periode.

Anne Jacobs van Merlen, dochter van de schenker en verwant aan de familie Mayer van den Bergh, vertelt: “De moeder van Fritz, Henriette – of Tante Miette, zoals ze liefdevol werd genoemd in de familie – begeleidde hem op zijn omzwervingen in Europa. Toen haar zoon overleed, besloot ze om naast haar huis een museum op te richten waar zijn prachtige collectie volledig tot haar recht zou komen.” Om een zekere samenhang te creëren tussen de stijl van het gebouw en de periode waaruit de verzamelde werken stammen, liet ze tegen het nieuwe gebouw een neogotische gevel aanbrengen die afkomstig was van de Wereldtentoonstelling in 1894 in Antwerpen. “Het museum was ontworpen als een tempel ter nagedachtenis van haar zoon en het werd al gauw het enige waarvoor ze leefde. Ze deed er alles aan om de geest van de verzameling in ere te houden. De regentschapsraad die ze oprichtte om na haar dood de collectie te blijven beheren in diezelfde geest, bestond uit vertrouwenspersonen uit

de familie. Onder hen bijvoorbeeld een neef van Fritz, mijn grootvader.” Ook vandaag nog zijn het hun afstammelingen die deze taak op zich nemen.

Een familietraditie

“We hebben in onze familie een schenkingstraditie”, gaat Anne Jacobs van Merlen voort. Zo schonk mijn grootvader al een schilderij aan het Rubenshuis en mijn vader wilde het Museum Mayer van den Bergh een schilderij schenken dat in de lijn lag van de verzameling van Fritz. De ‘Kruisdraging in navolging van Jheronimus Bosch’ was een perfecte keuze, omdat het zo’n duidelijke Breugheliaanse invloeden heeft. En Fritz was helemaal wild van Breughel.” Dankzij het Erfgoedfonds kan dit schilderij, dat een belangrijke getuigenis is van de voortzetting van de traditie van Jheronimus Bosch, sinds oktober 2010 door het publiek worden bewonderd in het Museum Mayer van den Bergh in Antwerpen.

Het werk werd lange tijd toegeschreven aan Jan Mandijn, aangezien het een monogram draagt dat sterke gelijkenissen vertoont met zijn initialen. Maar het schilderij verschilt zowel stilistisch als technisch van de werken van Mandijn. De conclusies van een uiterst boeiende analyse in opdracht van de Koning Boudewijnstichting tonen aan dat het schilderij, dat in verband kan worden gebracht met twee andere gelijkaardige composities, wel in de lijn ligt van de traditie van Jheronimus Bosch, maar niet van de hand is van Jan Mandijn.

In navolging van Jheronimus Bosch, De Kruisdraging, 16de eeuw
Schenking, 2009, Museum Mayer van den Bergh, Antwerpen - © Stey!Peña Productions

“Ik weet nog hoe ik vroeger vaak de levendige kleuren in dit schilderij stond te bewonderen in het appartement van mijn vader.”